

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

PRACE
POLONISTYCZNE

LITERATURA STAROPOLSKA
TRADYCJE TEKSTÓW DAWNYCH

OLD POLISH LITERATURE
TRADITIONS OF OLD TEXTS

SERIA LXXVI (2021)

ŁÓDŹ 2021

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
90-505 Łódź, ul. M. Skłodowskiej-Curie 11; tel.: (42) 665 54 59
e-mail: biuro@ltn.lodz.pl; <http://www.ltn.lodz.pl>

PRACE POLONISTYCZNE

RADA NAUKOWA

Tomasz Bocheński (Uniwersytet Łódzki), Roman Dąbrowski (Uniwersytet Jagielloński), Danuta Künstler-Langner (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), Krystyna Maksimowicz (Uniwersytet Gdański), Pierre Michel (Uniwersytet Angers, Francja), Anne-Marie Monluçon (Uniwersytet Grenoble-Alpes, Francja), Artur Timofiejew (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), Dorota Walczak-Delanois (Uniwersytet w Brukseli, Belgia), Charles Zaremba (Uniwersytet Aix-Marseille, Aix-en-Provence, Francja)

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Marzena Karwowska

Zastępca redaktora naczelnego: Wiesław Pusz

Sekretarz Redakcji: Magdalena Lachman

Redaktorzy tematyczni: Tadeusz Błażejewski, Lidia Ignaczak, Marzena Karwowska, Wiesław Pusz, Maria Wichowa

Redaktorzy językowi: Kevin King (native speaker), Katarzyna Ojrzyńska, Joanna Rażny, Katia Vandendorre (native speaker, Bruksela)

REDAKCJA NAUKOWA TOMU: Michał Kuran, Witold Wojtowicz

REDAKCJA JĘZYKOWA TOMU: Paweł M. Sobczak, Katarzyna Ojrzyńska

Czasopismo recenzowane w trybie *double-blind review process*. Lista recenzentów dostępna na stronie internetowej czasopisma

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Wydano z pomocą finansową Zakładu Literatury Dawnej, Edytorstwa i Nauk Pomocniczych w Instytucie Filologii Polskiej i Logopedii Uniwersytetu Łódzkiego

Punktacja MEiN: 40.

Indeksowanie: CEJSH, CEEOL, EBSCOhost, Google Scholar, Index Copernicus, Proquest, ERIH Plus.

Czasopismo Open Access – <http://www.czasopisma.ltn.lodz.pl/Prace-Polonistyczne>

Publikacja na licencji Creative Commons – CC BY-NC-ND 4.0.

Treść licencji dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>

ISSN: 0079-4791; e-ISSN: 2450-9353

DOI CZASOPISMA: 10.26485/PP; DOI TOMU: 10.26485/PP/2021/76

Wydanie I

Nakład: 150 egz.

Copyright by Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2021

Spis treści / Content

OD REDAKCJI	9
EDITOR'S NOTES	27

TRADYCJE / TRADITIONS

Adam Krawiec

OMNES SUNT WANDALI DICTI. ZNACZENIE ETNONIMU „WANDALOWIE” W POLSKIEJ TRADYCJI HISTORIOGRAFICZNEJ OKRESU ŚREDNIOWIECZA	47
OMNES SUNT WANDALI DICTI. THE MEANING OF THE ETHNONYM “VANDALS” IN THE POLISH MEDIEVAL HISTORIOGRAPHIC TRADITION	

Paweł Bobuszewicz

NEOSARMATYZM I NOWOCZESNOŚĆ – PRÓBA DOPRECYZOWANIA ZAGADNIENIA	75
NEOSARMATISM AND MODERNITY. AN ATTEMPT TO CLARIFY THE LINK	

LITERATURA A RELIGIA / LITERATURE AND RELIGION

Dorota Vincúrková

„POCHWYCILI JI MIĘDZY SIE, JAKO WILCY OWIECZKĘ”. ŻYDZI W PÓŹNOŚREDNIOWIECZNYCH POLSKICH APOKRYFACH (ROZMYŚLANIA DOMINIKAŃSKIE, ROZMYŚLANIE PRZEMYSKIE, SPRAWA CHĘDOGA O MĘCE PANA CHRYSZTUSOWEJ)	97
“THEY SURROUNDED AND CAPTURED HIM LIKE WOLVES THAT CAPTURE A SHEEP”. JEWS IN THE LATE MEDIEVAL POLISH APOCRYPHA: ROZMYŚLANIA DOMINIKAŃSKIE, ROZMYŚLANIE PRZEMYSKIE, AND SPRAWA CHĘDOGA O MĘCE PANA CHRYSZTUSOWEJ	

Dariusz Chemperek

Z BADAŃ NAD LITERATURĄ STAROPOLSKĄ TWORZONĄ PRZEZ PROTESTANTÓW. WYBRANE METODOLOGIE	121
THE OLD POLISH LITERATURE WRITTEN BY PROTESTANTS. SELECTED METHODOLOGIES	

Radostaw Rusnak

NIE-OBECNY NOWY TESTAMENT. DO DYSKUSJI O KSZTAŁCIE WYZNANIOWYM POEZJI RELIGIJNEJ JANA KOCHANOWSKIEGO	133
A NON-EXISTENT NEW TESTAMENT. ON THE CONFESSIONAL ASPECTS OF JAN KOCHANOWSKI'S RELIGIOUS POETRY	

Ewa Cybulska-Bobuszewicz

- „HERETYKOM BYŁ BARZO SRÓG, [...] TAK IŻ GO MŁOTEM HERETYKÓW
ZWALI”: ŚWIĘCI JAKO INSPIRATORZY WALKI Z HETERODOKSJĄ
I STRAŻNICY JEDNOŚCI KOŚCIOŁA (NA PRZYKŁADZIE *ŻYWOTÓW*
ŚWIĘTYCH PIOTRA SKARGI) 155
- “HE WAS VERY HARSH WITH HERETICS [...] SO THAT THEY CALLED HIM
A HAMMER AGAINST HERETICS”: SAINTS AS THE PROPONENTS OF FIGHT
AGAINST HETERODOXY AND THE GUARDIANS OF THE UNITY
OF THE CHURCH (BASED ON *ŻYWOTY ŚWIĘTYCH* BY PIOTR SKARGA)

Dariusz Dybek

- SKĄD POLSCY PISARZE WIEDZIELI, KTÓRĘDY GABRIEL LECIAŁ DO MARYI?
MOTYW POETYCKIEJ EKSTAZY W *POSŁE NIEBIESKIM*... ANDRZEJA
DĘBOŁĘCKIEGO 173
- HOW DID THE POLISH WRITERS KNOW WHICH WAY THE ANGEL GABRIEL
CAME TO MARY? THE MOTIF OF POETIC ECSTASY IN *POSEL NIEBIESKI*
BY ANDRZEJ DĘBOŁĘCKI

Magdalena Kuran

- UWAGI O RĘKOPISIE ZBIORU KAZAŃ *SYLLABUS MARIANUS*
ANTONIEGO WĘGRZYNOWICZA 185
- REMARKS ON ANTONI WĘGRZYNOWICZ'S MANUSCRIPT OF COLLECTED
SERMONS ENTITLED *SYLLABUS MARIANUS*

RETORYKA I KOMUNIKACJA LITERACKA / RHETORIC AND LITERARY COMMUNICATION

Anu Lahtinen, Terhi Katajamäki

- SEALED WITH TEARS: MATERIAL AND SOCIAL MEANINGS OF A ROYAL
LETTER BY COUNTESS PALATINE ANNA (VASA) (1545–1610) 217
- LIST ZAPIECZĘTOWANY ŁZAMI: MATERIALNE I SPOŁECZNE ASPEKTY LISTU
ANNY MARIII WAZÓWNY, KSIĘŻNEJ PALATYNATU-VELDENZ (1545–1610)
DO KRÓLOWEJ SZWECJI

Mariola Jarczykówna

- RADZIWIŁŁOWIE JAKO ORATORZY W XVI I XVII WIEKU – WPROWADZENIE
DO BADAŃ 237
- THE RADZIWIŁŁS AS ORATORS IN THE 16TH AND 17TH CENTURIES
– INTRODUCTION

Maria Barłowska

- MIĘDZY ARGUMENTEM TRADYCJI A RETORYKĄ SFORMUŁOWANĄ
W ORATORSTWIE (NA PRZYKŁADZIE POLSKICH ŚWIECKICH MÓW
OD XVII DO POŁOWY XVIII WIEKU) 257

BETWEEN TRADITION AND RHETORIC (BASED ON THE EXAMPLES OF POLISH
17TH- AND 18TH-CENTURY SECULAR SPEECHES)

Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

- CIVIC AND CULTURAL IDENTITIES AND THE ENLIGHTENED LITHUANIAN
NOBILITY (BASED ON THE EGO-DOCUMENTS OF THE OGIŃSKI AND PLATER
FAMILIES) 275
- TOŻSAMOŚCI OBYWATELSKIE I KULTUROWE OŚWIECONEJ SZLACHTY
LITEWSKIEJ (NA PODSTAWIE EGODOKUMENTÓW RODÓW OGIŃSKICH
I PLATERÓW)

ADAPTACJA LITERACKA / LITERARY ADAPTATION

Michał Kuran

- KRWAWA OFIARA JEZUSA CHRYSTUSA SYNA BOŻEGO
WAWRZYŃCA CHLEBOWSKIEGO JAKO ŚWIADECTWO RECEPCJI
PAMIĄTKI KRWAWEJ OFIARY JEZUSA CHRYSTUSA SYNA BOŻEGO
ABRAHAMA ROŻNIATOWSKIEGO – TECHNIKI ADAPTACJI 295
- ADAPTATION TECHNIQUES. WAWRZYNIEC CHLEBOWSKI'S
KRWAWA OFIARA JEZUSA CHRYSTUSA SYNA BOŻEGO
AS A TESTIMONY OF THE RECEPTION OF ABRAHAM ROŻNIATOWSKI'S
PAMIĄTKA KRWAWEJ OFIARY JEZUSA CHRYSTUSA SYNA BOŻEGO

Dorota Gacka

- CHRYSYANIZACJA WĄTKÓW ANTYCZNYCH W *HISTORYI WOJNY
MIĘDZY POMPEJUSZEM I JULIUSZEM* (W ŚWIETLE TECHNIKI PISARSKIEJ
O. TOMASZA NARGIELEWICZA OP) 335
- THE CHRISTIANISATION OF ANCIENT MOTIFS IN *HISTORYJA WOJNY MIĘDZY
POMPEJUSZEM I JULIUSZEM* (IN THE LIGHT OF FATHER
TOMASZ NARGIELEWICZ'S WRITING STRATEGIES)

REWIZJE / REVISIONS

Jolanta Doschek

- OPARTA NA ETYMOLOGII METODA REKONSTRUKCJI FRAGMENTÓW
TEKSTÓW SAKRALNYCH POGAŃSKICH SŁOWIAN. USTNIE PRZEKAZYWANA
POEZJA WCZESNEGO ŚREDNIOWIECZA 367
- THE ETYMOLOGY-BASED METHOD OF RECONSTRUCTING SACRAL TEXTS
OF HEATHEN SLAVS. THE ORAL TRADITION OF EARLY MEDIEVAL POETRY

Krzysztof Obremski

- CZY FAKTYCZNIE POD GRUNWALDEM ŚPIEWANO *BOGURODZICĘ*? 379
- WAS *BOGURODZICA* REALLY SUNG AT GRUNWALD?

OBRAZY / IMAGES

Alois Woldan

- POLYPHONIE IM STADTTTEXT VON LEMBERG IN DER FRÜHEN NEUZEIT 397
POLIFONIA TEKSTÓW O LWOWIE WE WCZESNEJ NOWOŻYTNOŚCI

László Tapolcai

- WINO, CZOSNEK I HANIEBNA ŚMIERĆ. OBRAZ JERZEGO II RAKOCEGO
W LITERATURZE POLSKIEJ XVII WIEKU 423
WINE, GARLIC, AND A DISHONOURABLE DEATH. THE IMAGE OF
GEORGE II RÁKÓCZI IN POLISH LITERATURE OF THE 17TH CENTURY

POGŁOSY / REVERBERATIONS

Witold Wojtowicz

- „ZECHMY SIE ICH NAPATRZYĆ NIE MOGLI”. KULTURA DWORSKA
W PEREGRYNACJI MAĆKOWEJ 449
“THAT WE COULDN'T TURN OUR EYES AWAY”. COURTLY CULTURE
IN PEREGRYNACJA MAĆKOWA

Dariusz Rott

- ŻYCIE PO ŻYCIU *ISLANDII* DANIELA VETTERA: LEKTURA AKTUALIZUJĄCA
SONI RAMMER I PIOTRA MILEWSKIEGO 469
THE “AFTERLIFE” OF *ICELAND* BY DANIEL VETTER: CONTEMPORARY
READINGS BY SONIA RAMMER AND PIOTR MILEWSKI

- NOTY BIOGRAFICZNE / BIOGRAPHICAL NOTES 485